
OHJAUSSUUNNITELMA

Yksikön johtaja hyväksyi ohjaussuunnitelman päätöksellään 17.11.2015. Tiedekuntamuutokseen liittyviä päivityksiä tehty 24.8.2017.

Viestintätieteiden tiedekunta Kieli-, käännös- ja kirjallisuustieteiden tutkinto-ohjelmat

1. Periaatteet ja tavoitteet

Kieli-, käännös- ja kirjallisuustieteiden tutkinto-ohjelmien ohjaussuunnitelma perustuu opetusneuvoston 3.10.2011 antamaan linjaukseen opintojen ohjauksesta Tampereen yliopistossa [i], tutkinto-ohjelmien ohjaussuunnitelmien laadinnasta annettuun ohjeeseen ja koulutukseen syksyllä 2012 (ks. liite 1) [ii] sekä opintopsykologi Taija Tuomisen päivittämiin HOPS-prosessin tavoitteisiin keväältä 2014 (ks. liite 2). Suunnitelman ovat yhdessä koostaneet yksikön kahdeksan ohjausvastaavaa, ja se täydentää osaltaan yksikön toimintakäsikirjassa esiteltyjä toimintaperiaatteita.

Kieli-, käännös- ja kirjallisuustieteiden tutkinto-ohjelmissa opintojen ohjauksen periaate on opiskelijan ohjaaminen ja tukeminen hänen koko opintokaarensa ajan. Sanna Vehviläisen *Ohjaustyön oppaan* mukaan (Gaudeamus 2014) ohjaus on yhteisöllistä toimintaa, jolla ”tuetaan ja edistetään ohjattavan oppimis-, kasvu-, työ- tai ongelmanratkaisuprosesseja sellaisilla keinoilla, että ohjattavan toimijuus vahvistuu” (s. 12). Pedagogisen määritelmän taustalla on ensinnäkin kysymys siitä, *mihin* ohjaus kohdistuu, toiseksi siitä, *ketkä* ovat ohjauksen toimijoita ja kolmanneksi siitä, *miten* ja millä keinoin ohjataan. Näin ollen ohjauksen voi ymmärtää prosessina, joka perustuu ohjaajan ja ohjattavan välisen kumppanuuden, dialogisuuden ja läpinäkyvyyden periaatteisiin (*Ohjaustyön opas*). Ohjaussuunnitelmaa laatiessamme olemme huomioineet näiden periaatteiden toteutumisen tiedekunta- ja tutkinto-ohjelmakohtaisilla tasoilla.

Ohjaussuunnitelmadokumentti koostuu neljästä osiosta: 1) periaatteet ja tavoitteet, 2) yhteiset resurssit ja käytänteet, 3) arviointi ja kehittäminen ja 4) tutkinto-ohjelmakohtainen ohjaussuunnitelma. Toisessa osiossa osoitetaan ohjauksen eri osa-alueista vastuussa olevat tiedekunnan opintopalveluiden henkilökunnan jäsenet ja määritellään kaikille tutkinto-ohjelmille yhteiset ohjauskäytänteet. Kolmannessa osiossa arvioidaan ohjausjärjestelmän tulevia kehittämistarpeita ja neljäs osio koostuu tutkinto-ohjelmakohtaisista ohjaussuunnitelmista sisältäen ohjelmien erityiset ohjauskeinot- ja käytänteet.

2. Yhteiset resurssit ja käytänteet

Opintopalveluiden henkilökuntaan kuuluvat **opintopäällikkö** ja **opintokoordinaattorit** ovat tiedekuntatason tärkein resurssi järjestelmällisen ohjauksen toteuttamisessa. Opintopäällikkö ohjaa

opiskelijoita erityisesti tutkintorakenteen osalta kuten myös valmistumiseen ja muualla kotimaassa suoritettujen opintojen hyväksilukuun liittyvissä asioissa. Opintokoordinaattorit ohjaavat tutkinto-ohjelmien omissa opintokäytänteissä kuten opintokokonaisuuksien suorittamisessa, kokonaismerkinnöissä, opintojen yhteensovittamisessa, opintojen hyväksiluvussa. He myös tiedottavat ajankohtaisista opintoasioista. **Kansainvälisten asioiden koordinaattori** ohjaa mm. vaihto-opiskeluun ja ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksilukuun liittyvissä asioissa. Tämän lisäksi **opintos sihteeri** antaa yleistä opintoneuvontaa ja ohjaa valmistumiseen liittyvissä kysymyksissä. Tutkinto-ohjelmien toimijoiden eli **ohjausvastaavien, HOPS-opettajien, tutkinto-ohjelmavastaavien, opiskelijatuutoreiden ja aineenopettajakoulutuksen vastuuhenkilöiden** tehtävänkuvat on kuvattu tutkinto-ohjelmakohtaisissa ohjaussuunnitelmissa. Tiedekunnan eri ohjaustoimijat pitävät myös yhteyttä yliopistotason ohjaustoimijoihin. Näihin kuuluvat ohjausvastaavien toimintaa yliopiston laajuisesti koordinoiva **opintopsykologi, saavutettavuusyhteyshenkilö** sekä **työelämäpalveluiden henkilökunta**.

Tämän ohjaussuunnitelman ensimmäinen versio hyväksyttiin syksyllä 2013. Tuolloin entisen kieli-, käännös- ja kirjallisuustieteiden yksikön ohjausvastaavat sopivat yhteisistä ohjauskäytänteistä, joiden mukaan jokaisessa tutkinto-ohjelmassa käydään kolme henkilökohtaista HOPS-keskustelua opintokaaren eri vaiheissa. Näistä ensimmäinen käydään pakollisten orientoivien opintojen yhteydessä, toinen ennen kandidaatintutkintoon sisältyvää seminaaria tai sen yhteydessä ja kolmas ennen maisteriopintojen seminaaria tai sen yhteydessä. HOPS-opettaja ja opiskelija sopivat yhdessä keskustelujen käymistavoista.

26.10.2015 julkaistu [HOPS-opettajan opas](#) löytyy yliopiston henkilökunnan sisäisiltä sivuilta.

Tämän lisäksi tiedekunta on sittemmin ottanut käyttöön yhteisen kurssipalautejärjestelmän, jonka tarkoituksena on opiskelijoiden osallistaminen opetuksen kehittämiseen ja opetussuunnitelmatyön läpinäkyväksi tekemiseen. Kurssipalautejärjestelmä noudattaa kansainvälisen PDCA-kehityssyklin toimintaperiaatteita. [iii] Tiedekunta on myös ottanut käyttöön yhteisen pro gradu -tutkielman työskentelysuunnitelman. Kaikki opinnäytteitä koskevat ohjeet on koottu kieli-, käännös- ja kirjallisuustieteiden tutkinto-ohjelmia koskevaan [opinnäyteohjeeseen](#). Tutkinto-ohjelmien erityiset ohjauskeinot- ja käytänteet on kuvattu niiden omissa ohjaussuunnitelmissa.

3. Arviointi ja kehittäminen

Ohjausvastaavat jatkavat ohjaustoiminnan kehittämistä ja keskustelun virittämistä ajankohtaisista ohjausaiheista. Tutkinto-ohjelmakohtaiset ohjaussuunnitelmat sisältävät tietoa tutkinto-ohjelmien omista erityisistä ohjaustoiminnan kehittämiskohteista. Tiedekuntatasolla näihin kohteisiin kuuluvat tutkielmien ohjaukseen liittyvien ongelmatapausten ratkaisutavat, HOPS-opettajien koulutuksen edistäminen laaja-alaisissa tutkinto-ohjelmissa, AHOT-käytänteiden kehittäminen ja yhteisen kurssipalautejärjestelmän toiminnan monitorointi ja tulosten hyödyntäminen.

Ohjaussuunnitelma tarkistetaan opetussuunnitelmakauden vaihtuessa ja muutenkin tarpeen mukaan. Päivittämisestä ovat vastuussa ohjausvastaavat, ja tutkinto-ohjelmien henkilökunnat tai OPS-työryhmät hyväksyvät muutokset kokouksessaan. Muutokset yhteiseen dokumenttiin hyväksyy viime kädessä dekaani.

4. Tutkinto-ohjelmakohtainen ohjaussuunnitelma

RANSKAN KIELEN TUTKINTO-OHJELMA

1. Periaatteet ja tavoitteet

Opinto-ohjauksella pyritään edistämään opiskelijan opiskelun ja oppimisen prosesseja. Itseohjautuvuuteen ja elinikäiseen oppimiseen ohjaaminen ovat tärkeitä periaatteita. Ohjaus perustuu opiskelijan ja ohjaajan yhteistyöhön, vuorovaikutukseen ja neuvotteluun.

Ohjauksen päätavoitteena on opiskelijan opintojen etenemisen helpottaminen sekä sen mahdollistaminen, että opiskelija valmistuu määräajassa ja työelämään soveltuvalla tutkinnolla. Ohjauksen tulee tukea myös opiskelijan henkistä hyvinvointia.

Henkilökohtainen opintosuunnitelma (HOPS) on tärkeä opintojen ohjauksen väline, jonka merkitys korostuu kaksiportaisen tutkintorakenteen käyttöönoton myötä. HOPS-ohjaus kattaakin opiskelijan koko opiskeluajan. Erityistä huomiota kiinnitetään siirtymävaiheisiin ja valintatilanteisiin. HOPS-työskentely käynnistetään heti ensimmäisen lukukauden aikana.

Ohjaus nähdään kokonaisvaltaisena prosessina, joka koskettaa koko opintopolkua. Erityisen suuri tarve ohjaukselle on opintojen alussa. Uudet opiskelijat perehdytetään yliopisto-opiskeluun ja yliopiston käytäntöihin. Alkuvaiheessa on olennaista antaa riittävästi tietoa tutkinnon rakenteesta ja opintojen sisällöistä. Muita ohjauksen kannalta kriittisiä vaiheita opinnoissa ovat kandidaattivaiheen loppupuoli sekä maisterivaihe: tällöin tuetaan opiskelijan valintoja ja varmistetaan opintojen joustava eteneminen. [Tohtoriopintojen ohjaamisen käytänteet](#) on määritelty Opiskelun oppaassa erikseen.

2. Resurssit ja työnjako

Tutkinto-ohjelmavastaavalla on strateginen kokonaisvastuu ohjauksesta, opetussuunnitelmatyöstä ja tutkinto-ohjelman pedagogisesta kehittämisestä. Hän huolehtii siitä, että ohjaukseen käytettävät resurssit ovat riittävät ja että ohjaustehtävät huomioidaan työsuunnitelmissa. Tutkinto-ohjelmavastaavalla on myös tärkeä rooli HOPS-ohjauksessa erityisesti maisteriopinnoissa.

Ohjausvastaava on tutkinto-ohjelman yhteyshenkilö kaikissa ohjaukseen liittyvissä asioissa. Ohjausvastaavan kolme vastuutehtävää ovat 1) tutkinto-ohjelman pedagoginen kehittäminen, 2) HOPS-opettajien toiminnan tukeminen ja koordinointi ja 3) yleinen ohjausneuvonta. Pedagogiseen kehittämiseen kuuluvat ohjausasioista tiedottaminen ja keskustelun virittäminen, opetussuunnitelmatyöhön ja ohjauskoulutukseen osallistuminen, opiskelijapalautekäytänteiden edistäminen sekä tutkinto-ohjelman ohjaussuunnitelman laatiminen ja päivittäminen. Ohjausvastaavaan voi ottaa yhteyttä kaikissa ohjaukseen liittyvissä asioissa, ja hänen vastuullaan on osoittaa asia tarvittaessa jatkokäsittelyyn. Ohjausvastaavan tehtäviin kuuluu myös mahdollisten ohjausta koskevien ongelma- ja riitatilanteiden ensi vaiheen neuvonta ja sovittelu.

Ohjausvastaava tukee ja koordinoi **HOPS-opettajien** toimintaa. HOPS-opettajat ohjaavat omien opiskelijoidensa opintojen suunnittelua: he käyvät opiskelijoiden kanssa henkilökohtaiset ohjauskeskustelut, joiden perusteella opiskelijat laativat ja päivittävät henkilökohtaiset opintosuunnitelmansa. Tätä prosessia kuvataan tarkemmin osiossa 3.

Ohjausvastaavan ja HOPS-opettajien työtä tukevat muut tutkinto-ohjelman jäsenet sekä ohjaukseen osallistuvat muut tahot. Tutkinto-ohjelman muu henkilökunta osallistuu opiskelijoiden ohjaamiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessaan. Ohjausta kehitetään tiiviissä yhteistyössä tutkinto-ohjelmavastaavan kanssa tutkinto-ohjelman tarpeista lähtien.

Muita tutkinto-ohjelman ohjaustoimijoita ovat **opiskelijatuutorit** ja **aineenopettajakoulutuksen vastuhenkilö**.

Opiskelijatuutorit tutustuttavat uudet opiskelijat yliopistoon ja yliopistoyhteisöön sekä antavat opintojen alkuvaiheen käytännön neuvontaa. Aineenopettajakoulutuksen vastuhenkilö ohjaa tutkinto-ohjelman opiskelijoita opettajakoulutukseen liittyvissä asioissa ja neuvottelee niistä yhteistyössä aineenopettajan pedagogisista opinnoista vastaavien henkilöiden kanssa. Pedagogisista opinnoista vastaa kasvatustieteiden tiedekunta.

Tiedekuntatasolla ohjausprosessia tukevat opintopalveluiden puolesta **opintopäällikkö, opintokoordinaattori, kansainvälisten asioiden koordinaattori** ja **opintosihteri**. Opintopäällikön, opintokoordinaattorin, kv-asioiden koordinaattorin ja opintosihterin tehtävänkuvat on kuvattu tarkemmin tämän ohjaussuunnitelman toisessa osiossa, josta löytyy myös maininta tiedekunnan ohjaustoimijoiden suhteesta yliopistotason toimijoihin (so. **opintopsykologi, saavutettavuusyhteyshenkilö, työelämäpalveluiden henkilökunta**).

3. Keinot ja käytänteet

Uusille ranskan kielen tutkinto-ohjelman opiskelijoille lähetetään ennen lukuvuoden alkua tervetulokirje, jossa kerrotaan, miten ensimmäiseen opiskeluvuoteen kannattaa valmistautua, ja miten opintojen aloitus käytännössä tapahtuu. Tutkinto-ohjelman henkilökunta järjestää lukuvuoden alussa uusille opiskelijoille tervetulotilaisuuden, jossa opintojen kulkua käsitellään tarkemmin. Uudet opiskelijat jaetaan syksyllä opiskelijatuutorien ohjaamiin pienryhmiin, joissa opintojen aloitukseen liittyviä käytännön kysymyksiä on mahdollista käsitellä sekä vertaistuen avulla että hiukan pidemmälle ehtineen opiskelijan ohjauksessa.

Opiskelija voi erityisin perustein hakea ja saada erityisjärjestelyitä opintojen saavutettavuuden turvaamiseksi. Erityisiä perusteita voivat olla mm. kuulovamma, näkövamma tai muu aistivamma, lukihäiriö, paniikkihäiriö, keskittymishäiriö tai Asperger-oireyhtymä. Erityisjärjestelyistä voi tiedustella lisää [saavutettavuusyhteyshenkilöltä](#).

Opintojen aluksi ensimmäisenä syksynä järjestetään HOPS-opettajan kanssa ryhmätapaaminen, jonka lisäksi käydään opintojen kuluessa kolme henkilökohtaista HOPS-ohjauskeskustelua. Näistä ensimmäinen käydään orientoivien opintojen osana ensimmäisen opiskeluvuoden talvella, seuraava aineopintojen seminaarin yhteydessä ja kolmas syventävien opintojen seminaarin yhteydessä.

Ensimmäisen opiskeluvuoden keskusteluissa tavoitteena on paitsi laatia kullekin henkilökohtainen opintosuunnitelma, myös luoda kontakti opettajaan. Pyrkimyksenä on tukea opiskelijan oppimaan

oppimista, sitoutumista opiskeluyhteisöön ja oppiaineeseen sekä auttaa häntä hahmottamaan tutkintorakennetta. Käytännössä HOPS-opettaja tapaa opiskelijoita jatkuvasti myös omassa opetuksessaan. Kynnys hakeutua oman HOPS-opettajan puolelle on pyritty tekemään matalaksi: ohjauskeskustelu voidaan järjestää aina, kun opiskelija haluaa keskustella HOPS-opettajan kanssa.

Aineopintoihin tultaessa ohjausvastuu siirtyy perusopintojen HOPS-opettajalta aineopintojen seminaarin pitäjälle ja tältä edelleen syventävien opintojen seminaarin pitäjälle. Opintojen loppupuolen HOPS-ohjauksessa pyritään tukemaan syventävien opintojen suorittamista, tutkinnon loppuunsaattamista ja ennaltaehkäisemään opintojen pitkittymistä.

Opinnäytteiden ohjaus kytkeytyy aine- ja syventävien opintojen seminaareihin. Ohjaajan kanssa laaditaan pro gradu -tutkielman työskentelysuunnitelma, jonka malli on yhteinen kaikille kieli-, käännös- ja kirjallisuustieteiden tutkinto-ohjelmille. Tarkoitus on, että opinnäyte valmistuu seminaarin aikana tai pian sen jälkeen. Kiinteä yhteys opinnäytteen ohjaajaan jatkuu tutkielman valmistumiseen asti, vaikka seminaari olisi jo päättynyt.

4. Arviointi ja kehittäminen

Kursseilta kerätään opiskelijapalautetta tiedekunnan palautejärjestelmän periaatteiden mukaisesti. Seminaarien yhteydessä opiskelijoilta kerätään ryhmäpalaute siihenastisista kandidaatti- tai maisteriopinnoista, jotta voidaan arvioida opetussuunnitelman toimivuutta. Käännös- ja esim. keskusteluharjoituskursseilla voidaan käyttää myös itsearviointipalautetta.

Kukin opettaja käyttää saamaansa palautetta oman opetuksensa suunnitteluun. Lukukauden päätteeksi henkilökunta kokoontuu keskustelemaan saadusta palautteesta ja arvioimaan kuluneen lukukauden opetusohjelmaa sen pohjalta. Lukuvuoden päätteeksi järjestetään palautepäivä, jossa yhdessä opiskelijoiden kanssa käsitellään lukuvuoden aikana kerättyä palautetta ja pohditaan toimia, joihin palautteen perusteella on syytä ryhtyä.

Tutkinto-ohjelman ohjaussuunnitelma tarkistetaan opetussuunnitelmakauden vaihtuessa ja muutenkin tarpeen mukaan. Päivittämisestä on vastuussa ohjausvastaava, ja tutkinto-ohjelman henkilökunta tai OPS-työryhmä hyväksyy muutokset kokouksessaan. Muutokset yhteiseen dokumenttiin hyväksyy viime kädessä dekaani.

Liite 1

Huom! Tämä ohje ohjaussuunnitelman laatimisesta on julkaistu ohjausvastaavakoulutuksen yhteydessä syksyllä 2012 ja lisätty ohjausvastaavien intrayhteisöön 15.10.2012. Päivityksen on tehnyt yliopiston opintopsykologi Taija Tuominen.

Tässä koulutuksessa ohjaussuunnitelma ymmärretään prosessina, joka rakentuu sarjasta kysymyksiä, joihin osallistujat hakevat yhteistyössä omassa tutkinto-ohjelmassaan vastauksia. Työskentelyn tuloksena syntyvä asiakirja saatetaan myös yksikön johtajan hyväksyttäväksi. Tärkeimmällä sijalla on kuitenkin se prosessi, jossa ko. paperi syntyy. Ohjausvastaavan työn

kohteena on erityisesti ohjaustyön virittäminen ja yhteisön ohjaustyön tukeminen omassa tutkinto-ohjelmassa.

KYSYMYKSIÄ OHJAUSSUUNNITELMAN RAKENTAMISEN TUEKSI

- Mitä opintojen ohjaus yliopistossa on? Mitä ohjauksella ymmärretään?
- Mitä ohjauksella tavoitellaan? Mitkä ovat ohjauksen kohteena olevat ydinprosessit?
- Mitä merkitsee / mistä näkee, että ohjaus tai sen kohteena olevat prosessit ovat onnistuneet?
- Millainen on ohjauksen työnjako, roolit ja vastuut (yliopisto-, yksikkö-, ja tutkinto-ohjelmataso toimijat)? (matriisi)
- Miten ohjataan? Millaisia yhteisiä käytänteitä tarvitaan?
- Miten ohjauksen toimivuutta seurataan, arvioidaan ja kehitetään?

Liite 2

HOPS-prosessin tavoitteet

Taija Tuominen 6.5.2014

Tampereen yliopiston tutkintosäännön mukaisesti jokainen opiskelija laatii henkilökohtaisen opintosuunnitelman (HOPS). Tämä dokumentti on työpaperi, jossa kuvataan HOPS-prosessin yleisiä tavoitteita Tampereen yliopistossa. Tavoitteet ovat opiskelijan tavoitteita, ne on kirjoitettu osaamisperustaisesti ja ne kattavat koko HOPS-prosessin.

Opiskelija osaa suunnitella opintojaan siten, että tutkinto on mahdollista suorittaa tavoiteajassa. **Opiskelija laatii toteuttamiskelpoisen henkilökohtaisen opintosuunnitelman (HOPS), jonka lähtökohtina ovat opetussuunnitelma, tutkintorakenne ja opiskelijan henkilökohtaiset tavoitteet. Hän laatii opintosuunnitelman siten, että se tukee opintojen sujumista ja hyvinvointia.** Hän kuvaa suunnitelmassa tutkinnon suorittamiseksi tarvittavat opinnot, opintojen etenemisjärjestyksen ja aikataulun. Hän pystyy tekemään valinnan maisterin tutkinnon opintosuunnasta tai maisteriohjelmasta, ja osaa suunnitella kandidaatin tutkinnon opinnot siten, että hakeutuminen haluttuun opintosuuntaan on mahdollista ja sujuvaa. Näiden tavoitteiden saavuttaminen edellyttää, että

- opiskelija tuntee tutkintonsa rakenteen siten että tietää mistä se koostuu, millaisia valintoja hän voi ja hänen kannattaa tehdä, miten osaaminen karttuu opintopolulla ja mihin vaiheeseen opintoja on hyvä sijoittaa esimerkiksi valinnaiset opinnot, yhteiset opinnot, ulkomaan vaihto-opiskelu ja työharjoittelu
- opiskelija tunnistaa aiemmin hankkimaansa tai opintojen aikana yliopistokoulutuksen ulkopuolella karttuvaa osaamistaan ja osaa tarvittaessa hakea sen hyväksilukemista tutkintoon
- opiskelija pohtii mm. tavoitteitaan, oppimistaan, opiskeluelämäntilannettaan ja työelämäsuuntautumistaan, sekä tekee opiskeluun liittyviä valintoja tämän reflektoinnin ohjaamana.

Opiskelija osaa toteuttaa opintosuunnitelmaansa tarkoituksenmukaisilla tavoilla, arvioida opintojensa etenemistä ja oman toimintansa vaikutusta siihen sekä muuttaa toimintaansa ja suunnitelmiaan tarvittaessa. Opiskelija päivittää HOPSiaan säännöllisesti ja tarpeen mukaan.

Opiskelija tunnistaa ja osaa kuvata oman osaamisensa ja akateemisen asiantuntijuutensa kehittymistä.

Dokumenttia kirjoitettaessa käytetty lähdemateriaali:

- *Tampereen yliopiston tutkintosääntö 22 §*
- *Opetusneuvoston linjaus 3.10.2011: Opintojen ohjaus Tampereen yliopistossa*
- *HE 12/2005: Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi yliopistolain muuttamisesta*

Lisäksi materiaalina on käytetty OPPAn ohjausverkoston kokoontumisen HOPS-työskentelyä 15.1.2014. Tavoitteita ovat kommentoineet ohjausvastaavat, opintopäälliköt, opetuksen kehittämispäällikkö Markku Ihonen ja opintokoordinaattori Maarit Moberg.

[i] <https://intra.uta.fi/portal/group/tietopankki/opetusneuvoston-linjaukset> > ”linjauksia 3”

[ii] Katso myös rehtorin päätös tutkinto-ohjelmien ohjausvastaavista ja ohjaussuunnitelmista Tampereen yliopistossa 6.3.2014: https://intra.uta.fi/portal/fi_FI/group/tietopankki/rehtorin-paatoksia#opetus_ja_opiskelu

[iii] <http://www.iso-9001-checklist.co.uk/iso-9001-training.htm>